

การเปิดรับข่าวสารออนไลน์ด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Online Media Exposure to Political News of Youth in Northeastern Region

ชนิษฐา จิตแสง^{1*}

Khanittha Jitsaeng^{1*}

¹ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย; Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand.

* Corresponding author email: jkhani@kku.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารออนไลน์ ด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการศึกษา: เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จากนักศึกษาระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนประเภทละ 400 ราย รวมเป็น 1,200 ราย โดยลำดับแรกเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามประเภทมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่เปิดสอน ลำดับต่อมาเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ โดยกำหนดลำดับที่ตามบัญชีรายชื่อจากงานทะเบียนวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และทดสอบความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

ข้อค้นพบ: ผลการวิจัยด้านพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารด้านการเมือง พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน (ร้อยละ 48.5) มีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารเพื่อความรู้ข่าวสารด้านการเมือง (ร้อยละ 41.4) ใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมืองทุกวัน (ร้อยละ 46.9) ใช้เวลาติดตามข่าวสารด้านการเมืองวันละ 1-3 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 69.1) ด้านประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับพบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการประท้วงและเรียกร้องทางการเมืองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) และด้านช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองพบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านกระดานข่าวสื่อสังคมมากที่สุด โดยเปิดรับในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$)

การประยุกต์ใช้จากการศึกษา: ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ไม่เพียงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐสภา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสถาบันพระปกเกล้าตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อต่อการรับรู้ข่าวสาร

ด้านการเมือง แต่ยังเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เท่าทันข่าวสาร และมีบทบาททางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การเปิดรับข่าวสาร การเมือง เยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

Purpose: This investigation intends to examine online media exposure to political news of youth in the Northeast region.

Methodology: A total of 1200 samples of this quantitative research were selected through multi-stage sampling. Simple random sampling was initially conducted based on university types and fields of study, yielding 400 undergraduates from each university type: autonomous, government-supported, and private institutions. Systematic random sampling was subsequently undertaken based on the ordinal number of the student names in the college/university registry. Questionnaire was used as the research tool. Its content validity was verified, and its reliability was measured, resulting 0.97 alpha coefficient value.

Findings: The analysis of the data on Internet use behavior of the respondents showed that 48.5% of the youths were connected to the Internet through smart phones, and 41.4% aimed at updating their political news; 46.9% kept track of daily political news and 69.1% spent 1-3 hours in keeping track with this news. As for the selection of political news and its receiving channel, it was found that the respondents selected the political protest news on political protests at the highest level ($\bar{X}$ = 4.33) through SNS newsfeeds at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.06).

Applications of the study: Not only do the study findings raise the awareness of media influence on political news exposure of young adults of the concerned agencies, such as the Parliament, the Office of the Election Commission, and King Prajadhipok's Institute but they also can be employed as a guideline for developing youth's political information literacy.

Keywords: Online media exposure, Political news, Northeastern region, Youths

1. บทนำ

พฤติกรรม的开รับข่าวสารของสมาชิกในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสื่อ จากอดีตที่สื่อมวลชนเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลและเป็นช่องทางสำคัญในการเลือกเปิดรับข่าวสารของสมาชิกในสังคม กลับเปลี่ยนเป็นยุคที่อินเทอร์เน็ตและสื่อใหม่มีบทบาทในการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงสังคม

อินเทอร์เน็ตมีศักยภาพในการขยายขอบเขตการสื่อสารของผู้รับสารได้กว้างไกล อีกทั้งยังเป็นแหล่งสารสนเทศที่ผู้ใช้สามารถค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั่วทุกมุมโลก อินเทอร์เน็ตจึงเป็นสื่อใหม่ที่ได้รับ ความนิยมสูงในยุคปัจจุบัน ทั้งในฐานะแหล่งข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ เครื่องมือการสื่อสารระหว่างบุคคล และกลุ่มบุคคล พื้นที่สาธารณะเพื่อโต้แย้งและแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาทางสังคมและการเมือง รวมทั้ง หล่อหลอมมตมมหาชน อันเป็นผลจากการเปิดรับข่าวสาร โดยผู้รับสารสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อต่าง ๆ รวมถึงสื่อดั้งเดิมในรูปแบบออนไลน์ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สื่อที่แตกต่างกันจึงมีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสาร ของผู้รับสารแตกต่างกัน โดยคุณลักษณะด้านการปฏิสัมพันธ์ของอินเทอร์เน็ตส่งผลให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม ในการสื่อสารได้ง่าย ทำให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้สื่อสาร ทั้งนี้ผลการศึกษาของ Electronic Transactions Development Agency (2020) ระบุว่า Generation Y (อายุ 19-38 ปี) เป็นกลุ่มคนที่ใช้ อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด โดยเฉลี่ย 12.26 ชั่วโมง/วัน และยังพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วน การใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในประเทศไทย โดยเฉลี่ย 11 ชั่วโมง 29 นาที/วัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารจากสื่อออนไลน์ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้น นอกจากการเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ แล้ว การแลกเปลี่ยนข่าวสารและการอภิปรายถกเถียงประเด็นทางการเมืองยังเป็นการเปิดรับข่าวสาร ด้านการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ตอีกช่องทางหนึ่ง โดยสื่อกระแสหลักส่วนใหญ่ต่างมีเว็บไซต์ และสื่อสังคม เพื่อเผยแพร่ข่าวสารในฐานะแหล่งข่าวออนไลน์ (Horrigian et al., 2004) และเพิ่มพื้นที่ในการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร

เยาวชนเป็นกลุ่มผู้รับสารที่อายุน้อยและมักเปิดรับข่าวสารออนไลน์ด้านการเมืองผ่านสื่อสังคม เป็นหลัก (Jun, 2012; Leonhard et al., 2020) สื่อดั้งเดิม ทั้งหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ต่างหันมาใช้พื้นที่ ดังกล่าวในการเผยแพร่ข่าวสารและสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย (Bergstrom & Belfrage, 2018) โดยที่ผู้รับสาร ยังสามารถติดตามข่าวสารจากสื่อดั้งเดิม ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายในการเปิดรับข่าวสารมากกว่าสื่อออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ก็ดี ต้นทุนและค่าใช้จ่ายมีผลต่อการแสวงหาข่าวสาร กล่าวคือ หากมีค่าใช้จ่ายสูง บุคคลจะแสวงหาข่าวสาร น้อย หากมีค่าใช้จ่ายน้อย บุคคลจะแสวงหาข้อมูลข่าวสารมาก ด้วยเหตุนี้ สื่อออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ตจึงได้รับ ความนิยมเพิ่มสูงขึ้นในฐานะแหล่งข้อมูลข่าวสาร เพราะสะดวกรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย (Choi, 2016) นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้รับสารที่เปิดรับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มจะเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้อง กับทัศนคติ ความคิด และความเชื่อทางการเมืองของตนเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกัน ก็หลีกเลี่ยงการเปิดรับ ข่าวสารที่ขัดแย้งกับความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของตน (Jun, 2012; Sunstein, 2007) ซึ่งเป็นผล จากความสามารถในการควบคุมการเลือกสรรข่าวสาร อันเกิดจากโครงสร้างการทำงานของสื่อ เพราะมีระบบ การสืบค้นและการคัดกรอง ที่สามารถเจาะจงและเลือกสรรข่าวสารที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้รับสาร โดยพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดของตนเป็นการเลือกเปิดรับข่าวสาร (Selective exposure) ที่ถูกชักนำโดยกลไกการรับรู้ของบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและสาร เพื่อสร้างสมดุล ภายในจิตใจ และปกป้องข่าวสารที่ขัดแย้งกับความคิดและความเชื่อของตน อันเป็นเหตุให้เกิดสภาวะ ความไม่สมดุลทางจิตใจ (Smith et al., 2008; Sunstein, 2007) บุคคลจึงมีความโน้มเอียงหรืออคติ

ในการเปิดรับสื่อและแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับบทสรุปที่ตนต้องการ เพื่อรักษาความสมดุลทางจิตใจ (Jonas et al., 2005)

เยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษามีบทบาททางการเมืองมายาวนาน นับตั้งแต่เหตุการณ์มหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมไทยในปัจจุบันที่เยาวชนในระดับอุดมศึกษาเริ่มมีบทบาทในการขับเคลื่อนทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น เพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองของตน ผ่านกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ อาทิ การรวมตัวของกลุ่มเยาวชนปลดแอก การรวมพลของมทสทเพื่อประชาธิปไตย ปรากฏการณ์นักเรียนนักศึกษา “ชูสามนิ้ว” และ “ติดโบว์ขาว” ด้านเผด็จการ รวมทั้งการชุมนุมของเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้รับความสนใจจากสื่อและสังคมไม่ต่างจากการชุมนุมในจังหวัดกรุงเทพมหานครภายใต้ชื่อ “อีสานบอยอันด้อ” และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ประกาศจุดยืนคัดค้านการรัฐประหารของ “กลุ่มดาวดิน” ในจังหวัดขอนแก่น และการรวมกลุ่มของเยาวชนในจังหวัดอุดรธานีอุบลราชธานี มหาสารคาม และนครราชสีมา ภายใต้ชื่อ #เยาวชนปลดแอก ปรากฏการณ์ดังกล่าวล้วนสะท้อนให้เห็นการตื่นตัวด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการรับฟังข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนไทย (Muangchim, 2021) อย่างไรก็ตาม การคัดกรองข่าวสารโดยกลไกการทำงานของสื่อสังคมได้ตัดทอนโอกาสในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างและหลากหลายทางความคิด ทำให้ผู้รับสารตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่ข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความเชื่อ ถูกตอกย้ำหรือผลิตซ้ำภายใน “ระบบปิด” หรือ “ห้องแห่งเสียงสะท้อน” (Echo chambers) ซึ่งผู้รับสารจะรับรู้แต่เพียงข่าวสารที่ตอกย้ำความคิดและความเชื่อของตน (Sunstein, 2007) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นทักษะจำเป็นในการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมของเยาวชน (Ku et al., 2019)

การศึกษาการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสำคัญในการเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชนภายใต้บริบทการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ โดยผลการวิจัยจะช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชนให้เท่าทันพฤติกรรม การเลือกเปิดรับข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสื่อ อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้เท่าทันและรอบรู้ข่าวสารด้านการเมือง อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง
- 2) เพื่อศึกษาประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เยาวชนเลือกเปิดรับ
- 3) เพื่อศึกษาช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเยาวชนอายุระหว่าง 18-22 ปี ที่ศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งสิ้น 30 แห่ง เพื่อเป็นตัวแทนเยาวชนชนระดับอุดมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

การเปิดรับข่าวสารออนไลน์ด้านการเมือง หมายถึง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสาร ด้านการเมือง ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ และช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง

5. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

5.1 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (Media exposure)

การแตกกระจายของผู้เสพสื่อหรือผู้รับสาร (Fragmented audiences) ที่เปิดรับข่าวสารจาก ช่องทางและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย กอปรกับภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การศึกษาการเปิดรับ ข่าวสารมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น

การเปิดรับข่าวสารไว้ว่า หมายถึง ขอบเขตที่ผู้รับสารเผชิญกับข่าวสารอย่างหนึ่งอย่างใด หรือการเผชิญกับสารที่นำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งอาจหมายถึง การเปิดรับข่าวสารด้วยสายตา หรือการได้ยิน นอกจากนี้ ยังระบุเพิ่มเติมว่า การเปิดรับข่าวสารหมายถึง โอกาสที่ผู้รับสารเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยสื่อหลากหลายประเภทมีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของผู้รับสารแตกต่างกัน เช่น การสร้างการมีส่วนร่วม หรือระดับความน่าเชื่อถือ

5.2 การวัดการเปิดรับข่าวสาร (Measurement of media exposure)

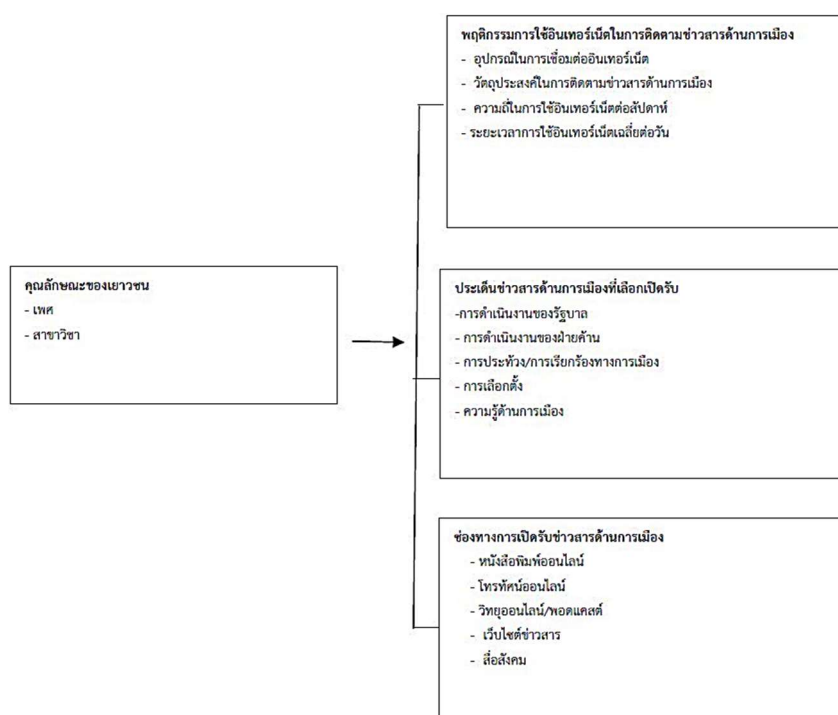
การวัดการเปิดรับข่าวสารในบริบทการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปมีประการ ได้แก่ 3 (1การวัดโดยการรายงานตนเองของผู้ตอบแบบสอบถาม (2การวัดแบบตั้งรับ และ (3การวัดข้ามสื่อ

การวัดโดยการรายงานตนเองเป็นรูปแบบการวัดการเปิดรับข่าวสารที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยสามารถจำแนกการศึกษาได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) ประเภทของการจดจำ (Type of recall) 2) กรอบเวลา ในการเปิดรับข่าวสาร (Timeframe) 3) หน่วยในการสังเกตการณ์ (Unit of observation) 4) ความคิดรวบ ยอดของการเปิดรับข่าวสาร (Conceptualization of exposure) 5) สถานการณ์หรือสถานที่ ที่แตกต่าง (Different situations/locations) โดยมุ่งศึกษาบริบทในการเปิดรับข่าวสาร

การศึกษาทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร พบว่ามีการศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ด้านการเมืองภายใต้บริบทสังคมไทยอยู่ไม่น้อย และพบการศึกษาการเปิดรับข่าวสารในประเด็นอื่นเช่นกัน โดยพบว่าการศึกษาการเปิดรับข่าวสารนั้นมุ่งศึกษาช่องทางการสื่อสารหรือประเภทสื่อในการเปิดรับข่าวสาร เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับการวัดการเปิดรับข่าวสารตามหน่วยในการสังเกตการณ์ (Chitarak, 2016;

Paiboonsin, 2012; Plodkaew & Chaipinij, 2019; Putrakul, 2015; Srinon, 2013) รองลงมาเป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ สถานที่/อุปกรณ์ในการใช้สื่อ ความถี่ ระยะเวลา วัตถุประสงค์การใช้สื่อ สอดคล้องกับการวัดการเปิดรับข่าวสารด้านความคิดรวบยอดของการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งมักศึกษาควบคู่กับช่องทางการสื่อสารหรือประเภทสื่อในการเปิดรับข่าวสาร (Khamching & Prakongsilp, 2010; Werakul, 2013) และการศึกษาประเด็นข่าวสารที่เปิดรับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการวัดการเปิดรับข่าวสารตามหน่วยในการสังเกตการณ์ โดยส่วนใหญ่มักศึกษาควบคู่กับช่องทางการสื่อสารหรือประเภทสื่อในการเปิดรับข่าวสาร (Sinchongchareonkij, 2016) ซึ่งมีสัดส่วนน้อยที่สุด จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาช่องทางการสื่อสารหรือประเภทสื่อในการเปิดรับข่าวสารเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ทั้งนี้เพราะงานวิจัยทุกเรื่องต่างศึกษาประเด็นนี้เป็นสำคัญ และอาจมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในการเปิดรับข่าวสาร และประเด็นข่าวสารที่เปิดรับร่วมกันบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัยของผู้วิจัย

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวัด “การเปิดรับข่าวสารออนไลน์ด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ตามหน่วยในการสังเกตการณ์ (Unit of observation) โดยศึกษาจากประเภทของสื่อ ที่เปิดรับข่าวสาร เช่น สื่อมวลชน สื่อใหม่ ฯลฯ และศึกษาประเภทของสาร เช่น ข่าว ฯลฯ รวมถึงช่องทางการสื่อสารที่เฉพาะเจาะจง เช่น ไทยรัฐทีวี เนชั่นทีวี ฯลฯ และความคิดรวบยอดของการเปิดรับข่าวสาร (Conceptualization of exposure) เช่น สถานที่/อุปกรณ์ในการใช้สื่อ ความถี่ ระยะเวลา วัตถุประสงค์การใช้สื่อ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของสมาชิกในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของสื่อใหม่และสอดคล้องกับการทบทวนแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)

6. วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการเก็บข้อมูลได้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ในขั้นตอนที่หนึ่งเป็นการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และในขั้นตอนที่สอง เป็นการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ประชากร และเยาวชน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ เยาวชนอายุ 18-22 ปี ที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งสิ้น 30 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 3 แห่ง มหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 8 แห่ง รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 276,497 คน โดยจับสลากเลือกตัวแทนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีประชากรจำนวน 30,441 คน และมหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสรวงมหาคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ มีจำนวนประชากรรวม 50,995 คน และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และวิทยาลัยนครราชสีมา มีจำนวนประชากรรวม 13,141 คน (Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Higher Education Science Research and Innovation, 2021) ทั้งนี้ได้ใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1973) โดยจำแนกขนาดประชากรตามประเภทมหาวิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่างประเภทละ 400 คน รวมเป็น 1,200 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ในลำดับแรกนั้น เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยจับสลากเลือกสถาบันการศึกษาที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยแต่ละประเภท และจำแนกนักศึกษาตามกลุ่มสาขาวิชาที่เปิดสอน ได้แก่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยทั้ง 3 กลุ่มครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน ในสถาบันอุดมศึกษาและยังสะท้อนความสนใจที่แตกต่างกันตามศาสตร์การเรียนรู้ ในลำดับต่อมา เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) โดยกำหนดลำดับที่ตามบัญชีรายชื่อนักศึกษาจากงานทะเบียนวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย โดยหาอัตราส่วน (k) ระหว่างประชากร (N) และกลุ่มตัวอย่าง (n) จาก สูตร $k = N/n$ แล้วสุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดสมาชิกคนแรกของกลุ่มตัวอย่าง (R) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นการเลือกสมาชิกคนต่อไปจะถูกกำหนดอย่างเป็นระบบ โดยใช้สูตร ($R, R+k, R+2k, R+3k, \dots, R+nk$) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้นักศึกษาทางอีเมลตามที่ระบุไว้ในระบบทะเบียนและส่งให้อาจารย์ในคณะ/สาขาวิชา เมื่อได้รับแบบสอบถามออนไลน์คืนกลับมา ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเรียบร้อยและความครบถ้วนของแบบสอบถาม แบบสอบถามใดที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนจะตัดออก และสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบเพิ่มเติม จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้นักศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนตามจำนวนที่ระบุไว้ ได้รับแบบสอบถามกลับมา 1,200 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักศึกษา

6.2 เครื่องมือในการวิจัย

6.2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารออนไลน์ด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ซึ่งครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ “พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง” “ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ” และ “ช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง” เพื่อนำคำตอบจากการสัมภาษณ์ไปกำหนดประเด็นคำถามและตัวเลือกในแบบสอบถาม ทั้งนี้ได้สัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการเลือกตัวอย่างแบบรวมหรือผสมผสาน (Combination or mixed sampling) ระหว่างการเลือกตัวอย่างแบบก๊อสนิมะหรือลูกโซ่ จากคำถาม “ใครเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ?” และการเลือกตัวอย่างหลายกรณี โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา 8 คน จำแนกเป็นชั้นปีละ 2 คน รวม 4 ชั้นปี เป็นจำนวน 24 คน จนกระทั่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์อิ่มตัว

6.2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน

แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง 2) ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ และ 3) ช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ (ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC 0.8-1.0) หลังจากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดลองเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่ไม่ใช่เยาวชน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.97 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2.3 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และประสานงานกับสำนักทะเบียนและอาจารย์ประจำสาขาวิชา เพื่อส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปให้นักศึกษาผ่านทางอีเมลหรืออาจารย์ประจำสาขาวิชา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 2564

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้านการเปิดรับข่าวสารออนไลน์ด้านการเมืองของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นตัวแปรตาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เลขที่โครงการ HE 6430896

7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประเด็นในการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และผลการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

7.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 24 คน (ร้อยละ 100) เป็นชาย 12 คน (ร้อยละ 50) เป็นหญิง 12 คน (ร้อยละ 50) และสาขาวิชาละ 8 คน (ร้อยละ 33.3) จำแนกเป็นสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารด้านการเมือง จำนวน 24 คน (ร้อยละ 100) และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน (ร้อยละ 62.5) ที่ใช้ทั้งสมาร์ทโฟนและโน้ตบุ๊กเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข่าวสารด้านการเมืองในด้านวัตถุประสงค์การเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองนั้น พบว่า เปิดรับเพื่อความรอบรู้ด้านการเมือง จำนวน 17 คน (ร้อยละ 70.83) เปิดรับเพื่อความหลากหลายในการรับรู้ข่าวสาร จำนวน 5 คน (ร้อยละ 20.83) และเปิดรับเพื่อการพูดคุยกับเพื่อน/บุคคลอื่น จำนวน 2 คน (ร้อยละ 8.34) ด้านประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ พบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65) เปิดรับข่าวสารด้านการประท้วง ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน ที่มีการเรียกร้องทางการเมือง และรองลงมาเปิดรับข่าวสารด้านการเลือกตั้ง (ร้อยละ 23) ส่วนช่องทางการเปิดรับข่าวสาร พบว่าส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากสื่อสังคม โดยเฉพาะนิวส์ฟีดหรือกระดานข่าวของเฟซบุ๊ก (ร้อยละ 83) รวมถึงคลับเฮาส์ (ร้อยละ 8.5) และพบว่านักการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างติดตามมากที่สุด คือ ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ (ร้อยละ 52) พักชิน ชินวัตร (ร้อยละ 21.5) ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (ร้อยละ 15) และประยุทธ์ จันทร์โอชา (ร้อยละ 11.5)

7.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยได้แบ่งประเด็นในการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะของเยาวชน และการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน ซึ่งครอบคลุม 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เยาวชนเลือกเปิดรับ และช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

7.2.1 ข้อมูลด้านคุณลักษณะของเยาวชน

การศึกษาด้านคุณลักษณะของเยาวชนนั้นได้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ เพศ และสาขาวิชา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีจำนวน 1,200 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ด้านเพศ พบว่าเป็นเพศชายจำนวน 630 คน (ร้อยละ 52.5) และเป็นเพศหญิง จำนวน 570 คน (ร้อยละ 47.5) ด้านสาขาวิชา พบว่าเยาวชนศึกษาในสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด จำนวน 454 คน (ร้อยละ 37.9) รองลงมาคือสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 398 คน (ร้อยละ 33.1) และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 348 คน (ร้อยละ 29) ตามลำดับ

7.2.2 การเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน

ผลการวิจัยด้านการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชนแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ และช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ดังนี้

1) พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ด้านอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการติดตามข่าวสารด้านการเมืองนั้น เยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือแท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 20.6 และคอมพิวเตอร์ขนาดพกพา (โน้ตบุ๊ก) คิดเป็นร้อยละ 20.3 ส่วน คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6 ด้านวัตถุประสงค์การเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองจากอินเทอร์เน็ตพบว่า เยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อความรอบรู้ข่าวสารด้านการเมืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือเพื่อความหลากหลายในการเปิดรับข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 25.7 เพื่อประโยชน์ทางสังคม (การพูดคุยกับบุคคลอื่น) คิดเป็นร้อยละ 23.2 และเพื่อความบันเทิงหรือการผละ/หนีจากสังคมมีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.7 ด้านความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารด้านการเมือง พบว่า เยาวชนติดตามข่าวสารด้านการเมืองทุกวันมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาคือ 4-6 วัน/สัปดาห์ และ 1-3 วันต่อสัปดาห์มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.6 และด้านระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารด้านการเมือง พบว่า เยาวชนใช้เวลาติดตามข่าวสารด้านการเมืองมากที่สุด 1-3 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 69.1 รองลงมา 4-10 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 22.4 และมากกว่า 10 ชั่วโมง/วันมีสัดส่วนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 8.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง	ร้อยละ
1. อุปกรณ์ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารด้านการเมือง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	10.6
คอมพิวเตอร์ขนาดพกพา (โน้ตบุ๊ก)	20.3
แท็บเล็ต	20.6
โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน	48.5
รวม	100.0 (2,118)
2. วัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองจากอินเทอร์เน็ต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
เพื่อการรับรู้/ความรอบรู้ข่าวสารด้านการเมือง	41.4
เพื่อความหลากหลายในการเปิดรับข่าวสาร	25.7
เพื่อประโยชน์ทางสังคม (การพูดคุยกับคนอื่น)	23.2
เพื่อความบันเทิงหรือการผละ/หนีจากสังคม	9.7
รวม	100.0 (2,514)

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมือง	ร้อยละ
3. ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์เพื่อติดตามข่าวสารด้านการเมือง	
1-3 วัน	17.6
4-6 วัน	35.5
ทุกวัน	46.9
รวม	100.0 (1,200)
4. ระยะเวลาการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวันเพื่อติดตามข่าวสารด้านการเมือง	
1-3 ชั่วโมง	69.1
4-10 ชั่วโมง	22.4
มากกว่า 10 ชั่วโมงขึ้นไป	8.5
รวม	100.0 (1,200)

2) ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เยาวชนเลือกเปิดรับ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการประท้วงและการเรียกร้องทางการเมืองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) และด้านการดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.03$) การดำเนินงานของฝ่ายค้าน ($\bar{X} = 3.79$) ความรู้ด้านการเมือง ($\bar{X} = 3.66$) และการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.65$) ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ

ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เลือกเปิดรับ	ระดับการเปิดรับประเด็นข่าวสารด้านการเมือง					รวม (1,200)	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
การดำเนินงานของรัฐบาล	2.3	5.8	20.5	29.9	41.5	100.0	4.03	1.03	มาก
การดำเนินงานของฝ่ายค้าน	3.5	9.3	24.9	29.1	33.2	100.0	3.79	1.11	มาก
การประท้วง/การเรียกร้องทางการเมือง	0.7	2.3	13.8	29.9	53.3	100.0	4.33	0.85	มากที่สุด
การเลือกตั้ง	3.8	13.2	26.0	28.1	28.9	100.0	3.65	1.14	มาก
ความรู้ด้านการเมือง	3.8	13.2	24.9	29.1	29.0	100.0	3.66	1.14	มาก

3) ช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านกระดานข่าวของสื่อสังคม ($\bar{X} = 3.06$) คลับเฮ้าส์ ($\bar{X} = 2.88$) และเพจการเมือง ($\bar{X} = 2.67$) ในระดับปานกลาง และเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ($\bar{X} = 2.52$) เฟซบุ๊กส่วนบุคคลของนักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง ($\bar{X} = 2.48$) และโทรทัศน์ออนไลน์ ($\bar{X} = 2.48$) ในระดับน้อย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน

ช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง รายด้าน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	แปลผล
หนังสือพิมพ์ออนไลน์	9.00	45.00	22.65	9.37	2.52	น้อย
โทรทัศน์ออนไลน์	9.00	45.00	22.33	8.51	2.48	น้อย
วิทยุออนไลน์/พอดแคสต์	9.00	45.00	17.47	8.81	1.94	น้อย
เว็บไซต์ข่าวสารและความรู้ด้านการเมือง	5.00	25.00	10.44	5.78	2.09	น้อย
สื่อสังคม: กระดานข่าว (Newsfeed/Timelines)	2.00	10.00	6.11	2.17	3.06	ปานกลาง
สื่อสังคม : Facebook ส่วนบุคคลของ นักการเมือง/ผู้มีบทบาททางการเมือง	6.00	30.00	14.91	5.96	2.48	น้อย
สื่อสังคม : Twitter ของนักการเมือง/ ผู้มีบทบาททางการเมือง	6.00	30.00	14.77	5.93	2.46	น้อย
สื่อสังคม: Instagram ของนักการเมือง/ ผู้มีบทบาททางการเมือง	6.00	30.00	13.48	6.58	2.25	น้อย
สื่อสังคม : เพจการเมือง	3.00	15.00	8.01	3.64	2.67	ปานกลาง
สื่อสังคม : Clubhouse	2.00	10.00	5.75	3.03	2.88	ปานกลาง

8. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

8.1 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน

เยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุด เพราะเป็นอุปกรณ์ที่พกพา
ง่าย สะดวกในการใช้งานทุกที่และทุกเวลา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thamduangsri (2019) และ
Saraowanawong et al. (2017) ที่ระบุว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน
อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยของ Jitsaeng (2014) เรื่องการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ระบุว่า เยาวชนใช้อินเทอร์เน็ต
ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน เพียงร้อยละ 5.09 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม
การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของเยาวชน ทั้งนี้เพราะพัฒนาการของสื่อใหม่
ที่มีระบบการใช้งานแบบอเนกประสงค์และมีราคาถูกลงเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต โทรศัพท์เคลื่อนที่
สมาร์ทโฟนจึงได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นตามยุคสมัย อีกทั้งการเรียนการสอนออนไลน์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผล
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ดังกล่าว
ในการเรียนรู้ ติดตามข่าวสาร และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ รวมทั้งข่าวสารด้านการเมือง ผ่านการเชื่อมต่อ
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้น

เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองทุกวัน เพราะปัจจุบันเยาวชนไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการเปิดรับข่าวสารมีความสะดวกรวดเร็วแตกต่างจากอดีต โดยเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในโลกออนไลน์ และช่วยส่งเสริมเสรีภาพในการแสวงหาความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทำให้คนรุ่นใหม่มีความเป็นพลเมืองมากขึ้น (Wichitwatcharak, 2019) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rattanakorn (2015) และ Sengpairau (2012) ที่พบว่าเยาวชนมีความตื่นตัวทางการเมืองด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับมาก อย่างไรก็ตาม Boonkrong & Sripokangkul (2019) กลับพบว่านักศึกษาที่มีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับปานกลางและมีความรู้ความสนใจทางการเมืองค่อนข้างน้อย เพราะถูกปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์ทางการเมืองในสังคม ทว่าสื่อสังคม โดยเฉพาะเฟซบุ๊กได้ส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของนักศึกษา ทำให้ นักศึกษารู้จักนักการเมืองและพรรคการเมืองมากขึ้น

8.2 ประเด็นข่าวสารด้านการเมืองที่เยาวชนเลือกเปิดรับ

เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการประท้วง/การเรียกร้องทางการเมืองในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับข่าวสารการเมืองด้านอื่น ๆ เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารส่งเสริมการเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบันเป็นประเด็นที่สมาชิกในสังคมให้ความสนใจ โดยเฉพาะการเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนปลดแอก ที่ลุกลามสู่การชุมนุมทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับความสนใจจากสังคมไม่ต่างจากพื้นที่กรุงเทพฯ ส่งผลให้เยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการประท้วงและการเรียกร้องทางการเมืองมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Werakul (2013) ที่พบว่าเยาวชนมีการเปิดรับข่าวสารด้านการประท้วงมากที่สุด อย่างไรก็ตาม Methachirawet (2020) ศึกษาพบว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครจะให้ความสำคัญกับข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ และการชักชวนออกไปเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและขั้นตอนในการเลือกตั้ง อันเป็นพื้นฐานในการใช้สิทธิการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ขณะที่การวิจัยครั้งนี้เยาวชนเลือกเปิดรับข่าวสารด้านการเลือกตั้งในระดับมาก หากแต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อตนเอง

8.3 ช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชน

เยาวชนส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านกระดานข่าว (NewsFeed /Timelines) ของสื่อสังคม ทั้งนี้เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ส่งผลให้เกิดการสื่อสารสองทาง สื่อสังคมจึงกลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารในปัจจุบัน และได้รับความนิยมสูงกว่าโทรทัศน์ในฐานะแหล่งข่าวสารด้านการเมือง โดยข่าวสารจากกระดานข่าวที่ลิงค์ไปยังแหล่งข่าวเป็นแหล่งสารสนเทศด้านการเมืองที่สำคัญของเยาวชน (Leonhard et al., 2020) และมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านการเมืองให้แก่ประชาชนในสังคมประชาธิปไตย (Beam et al., 2016) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ku et al. (2019) ที่ระบุว่าเยาวชนเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อสังคมมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาในสังคมไทยจะพบว่าเยาวชน

ส่วนใหญ่ยังเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเป็นหลัก โดยสื่อที่มีบทบาทในการเปิดรับข่าวด้านการเมืองมากที่สุดคือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ตตามลำดับ (Chitarak, 2016; Khamching & Prakongsilp, 2010; Paiboonsin, 2012; Plodkaew & Chaipinij, 2019; Sinchongchareonkij, 2016; Srinon, 2013; Werakul, 2013) ผลการวิจัยครั้งนี้จึงได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม的开รับข่าวสารด้านการเมืองของเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลจากพัฒนาการของสื่อใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสาร โดยความสะดวก รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ การเสียค่าใช้จ่ายน้อย และการเข้าถึงข่าวสารที่กว้างขวางและหลากหลาย ล้วนส่งผลให้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมเป็นช่องทางการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองที่ได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้น

แม้สื่อสังคมจะมีข้อดีหลายประการ หากแต่คุณลักษณะด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจมีความคิดเห็นของผู้ส่งสารแทรกอยู่ในประเด็นข่าวสาร ข่าวสารด้านการเมืองจึงไม่ได้ถูกนำเสนออย่างเป็นกลางตามคุณลักษณะสำคัญของคุณค่าข่าวเช่นเดียวกับข่าวที่นำเสนอโดยสำนักข่าว/สถานีข่าว ซึ่งเป็นสื่อดั้งเดิมที่ต้องมีความรับผิดชอบและจริยธรรมในกระบวนการนำเสนอข่าวสาร (Beam et al., 2016) ทว่าสื่อสังคมเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างอิสระ ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารบางรายนำเสนอข้อมูลที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือจงใจบิดเบือนข่าวสารเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือการไม่รู้เท่าทัน จึงมีข้อเสียด้านความน่าเชื่อถือของข่าวสาร (Laowichaya, 2013) อีกทั้งสื่อสังคมมี “บุคคล” ที่ทำหน้าที่เป็นผู้คัดกรองข่าวสารที่หลากหลายกว่าการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่มีเพียงกองบรรณาธิการข่าวทำหน้าที่เป็น “นายประตูข่าวสาร” (Gatekeepers) เช่น เพื่อน สมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน คนรู้จัก ที่ปฏิสัมพันธ์ในเครือข่าย ข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อสังคมจึงไม่มีความเป็นกลาง เพราะมีปฏิกริยาตอบสนองและความคิดเห็นควมรวมในข่าวสาร/สารสนเทศนั้น ๆ (Kjerstin & Wells, 2015) อิทธิพลของเครือข่ายทางสังคมต่อการเปิดรับข่าวสารของบุคคลจึงสอดคล้องกับแบบจำลองการสื่อสารสองจังหวะ (Two-step flow model) ของ Lazarsfeld ที่ชี้ให้เห็นบทบาทของ “สื่อบุคคล” ที่ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ในการถ่ายทอดสาร (Thorson & Wells, 2015)

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่ง คือ เยาวชนเปิดรับข่าวสารผ่านกระดานข่าวสื่อสังคมในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับช่องทางอื่น หากแต่เปิดรับข่าวสารด้านการประท้วง/การเรียกร้องทางการเมืองในระดับมากที่สุด และเปิดรับข่าวสารด้านอื่น ๆ ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนไม่ได้ตั้งใจแสวงหาข่าวสารด้านการเมืองผ่านช่องทางดังกล่าว แต่ความหลากหลายของสาระที่นำเสนอผ่านกระดานข่าวสื่อสังคมได้เพิ่มโอกาสในการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองโดยไม่ตั้งใจ (Incidental news exposure) ให้แก่ผู้รับสาร โดยข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันจะปรากฏบนกระดานข่าวของสื่อสังคมโดยอัตโนมัติ และก่อให้เกิดปรากฏการณ์ “ข่าวสารไหลบ่าเข้าหาผู้รับสาร” หรือ “News finds me” ความตั้งใจเปิดรับข่าวสารจึงเกิดขึ้นได้น้อย แต่ทว่าการเปิดรับข่าวสารโดยไม่ตั้งใจกลับเพิ่มสูงขึ้น แม้ข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านกระดานข่าวจะช่วยขยายขอบเขตการเปิดรับข่าวสารให้กว้างขวาง เพราะบุคคลสามารถรับรู้แม้กระทั่งข่าวสารที่ไม่ได้ตั้งใจแสวงหา (Gil de Zúñiga et al., 2017) แต่การพึ่งพาเพียงข่าวสารที่แพร่กระจายในเครือข่ายสังคมของตน

อาจไม่เพียงพอในการเสริมสร้างพลเมืองที่รอบรู้และเท่าทันข่าวสาร เพราะการพึ่งพาข่าวสารจากสื่อสังคม ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจไม่เพียงจะก่อให้เกิดปรากฏการณ์รังไหมสารสนเทศ (Information cocoon) กล่าวคือ บุคคลจะถูกปิดกั้นให้อยู่ในวังวนของข่าวสารที่สะท้อนทัศนคติทางการเมืองที่เหมือนกัน โดยไม่ได้เปิดรับทัศนคติที่แตกต่างทางการเมืองจากแหล่งข่าวสารที่หลากหลาย (Sunstein, 2018) แต่ยังทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณเท่าทันข่าวสารจำนวนมากที่ไหลบ่าเข้ามา โดยปราศจากการศึกษาข้อมูลในเชิงลึก จึงอาจตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมได้ง่าย และอาจสร้างผลกระทบเชิงลบต่อกระบวนการประชาธิปไตย (Gil de Zúñiga et al., 2018)

ด้วยเหตุนี้ การรู้เท่าทันข่าวจึงมีความสำคัญยิ่งในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในการเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อใหม่อย่างรู้เท่าทัน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งมีวุฒิภาวะนั้นน้อย และมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ต่ำ เพราะทักษะดังกล่าวแปรผันตามอายุ (Swart, 2021) ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมเยาวชนให้สามารถแยกแยะประเด็นข่าวสาร ความจริง และความคิดเห็น รวมทั้งจุดมุ่งหมายที่แอบแฝงในการสื่อสารได้ และพัฒนาเยาวชนให้เท่าทันข่าวสารด้านการเมือง อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

9. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยระบุว่าช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ดี คือ สื่อสังคม เพราะมีคุณลักษณะด้านการปฏิสัมพันธ์ สามารถดึงดูดให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในการสื่อสารได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐสภา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สถาบันพระปกเกล้า และสถาบันการศึกษาควรบูรณาการ “สื่อสังคม” ในการนำเสนอข่าวสารด้านการเมือง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังบทบาทหน้าที่พลเมือง ผ่านช่องทางดังกล่าว อันเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และส่งเสริมให้เยาวชนเท่าทันข่าวสารด้านการเมือง โดยคุณลักษณะด้านการปฏิสัมพันธ์จะช่วยดึงดูดความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านช่องทางดังกล่าวได้ พร้อมกันนั้น ก็ควรให้ความรู้และเสริมสร้างทักษะการใช้สื่อสังคมอย่างรู้เท่าทัน ควบคู่กับทักษะการรู้เท่าทันข่าว เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมโดยไม่รู้เท่าทัน

10. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

Beam, M. A., Hutchens, M. J., & Hmielowski, J. D. (2016). Clicking vs sharing: the relationship between online news behaviour and political knowledge. *Computers in Human Behavior*, 59, 215-220.

- Bergstrom, A., & Belfrage, M. J. (2018). News in social media: incidental consumption and the role of opinion leaders. **Digital Journalism**, 6(5), 583-598.
- Boonkrong, K., & Sripokangkul, S. (2019). Khon Kaen University students and their political awakening. (In Thai). **Journal of Public Administration and Politics**, 8(3), 94-119.
- Chitarak, A. (2016). Recognition and political participation of the students of Mathayom 6 in the Northeastern region. (In Thai). **Journal of Graduate Studies Suan Sunandha Rajabhat University**, 2(1), 226-240.
- Choi, J. (2016). Why do people use news differently on SNSs? an investigation of the role of motivations, media repertoires, and technology cluster on citizens' news-related activities. **Computers in Human Behavior**, 54, 249-256.
- Electronic Transactions Development Agency. (2020). **Survey results of internet users in Thailand in 2020. (In Thai)**. Retrieved 27 November 2021, from <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx>
- Gil de Zúñiga, H., Huber, B., & Strauss, H. (2018). Social media and democracy. **El profesional de la información**, 27(6), 1172-1180.
- Gil de Zúñiga, H., Weeks, B., & Ardèvol-Abreu, A. (2017). Effects of the news-finds-me perception in communication: social media use implications for news seeking and learning about politics. **Journal of computer-mediated communication**, 22(3), 1-19.
- Horriagan, J., Garrett, K., & Resnick, P. (2004). **The internet and democratic debate**. Washington: Pew Internet & American Life Project.
- Jitsaeng, K. (2014). **Internet literacy of youth**. (In Thai). Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Jonas, E., Schulz-Hardt, S., & Frey, D. (2005). Giving advice or making decisions in someone else's place. the influence of impression, defense and accuracy motivation on the search for new information. **Personality and Social Psychology Bulletin**, 31(7), 977-990.
- Jun, N. (2012). Contribution of internet news use to reducing the influence of selective online exposure on political diversity. **Computer in Human Behavior**, 28(2012), 1450-1457.
- Khamching, P., & Prakongsilp. (2010). Perception of political news among students of Rajamangala university of technology Isan. (In Thai). **Journal of Education Khon Kaen University**, 33(4), 103-114.
- Kjerstin, T., & Wells, C. (2015). **How gatekeeping still matters: understanding media effects in an era of curated flows**. In *gatekeeping in transition*, edited by timothy p. Vos and Franc,Ois Heinderyckx, 25-44. New York: Routledge.
- Ku, K. Y. L., Kong, Q., Song, Y., Deng, L., Kang, Y., & Hu, A. (2019). What predicts adolescents' critical thinking about real-life news? the role of social media news consumption and news media literacy. **Thinking Skills and Creativity**, 33, 1-12.
- Laowichaya, N. (2013). **Relationship between political online media exposure behavior, political attitude and political participation behavior of people in Bangkok**. (In Thai). Bangkok: Bangkok University.

- Leonhard, L., Kaenowski, V., & Kumpel, A. S. (2020). Online and (the feeling of being) informed: online news usage patterns and their relation to subjective and objective political knowledge. **Computers in Human Behavior**, 103(2020), 181-189.
- Methachirawet, P. (2020). **Exposure to political information that affects the decision to vote in the Bangkok metropolitan area**. (In Thai). Bangkok: Bangkon University.
- Muangchim, N. (2021). Factors affecting the political awakening of Thai youth. (In Thai). **Journal of Rachapak**, 15(38), 253-265.
- Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Higher Education Science Research and Innovation. (2021). **Student information**. Retrieved 5 May 2021, from http://www.info.mhesi.go.th/newinfo/homestat_std.php
- Paiboonsin, N. (2012). **Communication behavior and political participation of people in Bangkok**. (In Thai). Master's thesis in Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Plodkaew, J., & Chaipinij, C. (2019). **Political news exposure behavior of people in Samut Prakan province**. (In Thai). Retrieved 5 November 2020, from http://www.mpm.ru.ac.th/Documents/Article_MPM18/35.pdf
- Putrakul, P. (2015). Factors influencing political tolerance of students exposed to political news through online media. (In Thai). **Journal of Communication Arts Dhurakij Pundit**, 9(2), 53-77.
- Rattanakorn, C. (2015). **Factors affecting political awakening of students of Chonrajarnamrung school and Chonkanyanukun school in democratic politics**. (In Thai). Master of Public Administration Thesis in public and private sector management, College of Public Administration, Burapha University.
- Saraowanawong, J., Fated, K., Ngernpoonsub, D., & Chandee, W. (2017). Behavior of using social media among undergraduate students of Kasetsart University. (In Thai). **Journal of Library Science SWU**, 10(2), 16-31.
- Sengpairau, W. (2012). **Political awakening of youth in educational institutions in the district Bangkok and the development of democratic political culture during 2006-2011**. (In Thai). Bangkok: College of Political Communication Krirk University.
- Sinchongchareonkij, P. (2016). **A study of media exposure, knowledge, and attitudes about the 2014 national legislative assembly and political participation of people in Bangkok**. (In Thai). Master of Communication Arts Thesis in Mass Communication, Graduate School, Thammasat University.
- Smith, S. M., Fabrigar, L. R., & Norris, M. E. (2008). Reflecting on six decades of selective exposure research: progress, challenges, and opportunities. **Social and Personality Psychology Compass**, 2, 464-493.
- Srinon, C. (2013). Political news exposure and political participation of voters in Nonthaburi province. (In Thai). **Academic Journal of Suan Dusit Graduate School**, 9(2), 25-32.

- Sunstein, C. (2018). **#Republic: divided democracy in the age of social media**. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sunstein, C. R. (2007). **Republic.com**. Princeton: Princeton University Press.
- Swart, J. (2021). Tactics of news literacy: how young people access, evaluate and engage with news on social media. **New Media & Society**, 25(3), 1-17.
- Thamduangsri, S. (2019). **Behavior of using online social networks of students of Maha Sarakham Rajabhat University**. (In Thai). MahaSarakhm: Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasakhm Rajabhat University.
- Werakul, W. (2013). **Exposure to political news and political participation of people in Bangkok**. (In Thai). Master of Communication Arts Thesis in Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration.
- Wichitwatcharak, K. (2019). The political awakening of the new generation in Thailand. (In Thai). **Journal of the Yanasangvorn Research Institute**, 11(1), 91-103.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. 3rd ed. New York: Harper.